

Η συγγραφέας έρχεται στη Θεσσαλονίκη για να παρουσιάσει το νέο της μυθιστόρημα που αναφέρεται σε δύο χρονολογίες - ορόσημα, το 1453 και το 1999

Ελένη Τσαμαδού: «Η εικόνα για το Βυζάντιο αλλάζει προς το καλύτερο»

01 Δεκ 2016 16.00

Συνέντευξη στη ΛΕΜΟΝΙΑ ΒΑΣΒΑΝΗ

Ποιος δεν έχει ευχηθεί να μπορούσε να γυρίσει το χρόνο πίσω και να αλλάξει κάποιες αποφάσεις ή πράξεις του; Ένας δικηγόρος λίγο πριν έρθει το 2000, ακολουθεί μια μυστηριώδη καλόγρια στην πορεία της πίσω στον χρόνο και στον χώρο: στην Πελοπόννησο των Φράγκων και των Βυζαντινών Δεσποτών, στα σκαλαβοπάζαρα της Μπαρμπαριάς και στην Κωνσταντινούπολη του τέλους. Στο 1453, και στην περίοδο παρακμής της Βυζαντινής αυτοκρατορίας.

Η Ελένη Τσαμαδού στο μυθιστόρημα με τίτλο **«Οι άνεμοι του χρόνου»** (εκδ. Ψυχογιός) καλεί τον αναγνώστη σε μια βουτιά στην Ιστορία. «Πάντα με γοήτευε αυτή η εποχή της φθοράς και παρακμής της Βυζαντινής αυτοκρατορίας περισσότερο από την λαμπρή εποχή της δόξας», σημείωσε σε συνέντευξη που μας παραχώρησε με αφορμή την παρουσίαση του βιβλίου της στην πόλη μας.

Μιλώντας για την **«ελληνική συνείδηση»** των **Βυζαντινών** λέει πως «Ποτέ δεν έπαψαν στο Βυζάντιο να μελετούν την αρχαία ελληνική γραμματεία», και πως «περισσότερη σημασία έχει το πού αισθάνεσαι εσύ πως ανήκεις».

Όσο για την εικόνα που διαμορφώνεται πλέον για το Βυζάντιο υπογραμμίζει πως «ευτυχώς αλλάζει συνεχώς προς το καλύτερο».

-Πώς γεννήθηκε η ιδέα για το βιβλίο;

-Η έμπνευση, για ένα βιβλίο δεν ακολουθεί συγκεκριμένους κανόνες, κάθε φορά το ερέθισμα που γεννά την πρώτη ιδέα είναι διαφορετικό. Αυτή τη φορά ήταν μια εικόνα που φαντάστηκα, σε εντελώς απροσδόκητο χρόνο. Η εικόνα μιας γυναίκας δίπλα σε ένα αργαλειό να διαπληκτίζεται με έναν άντρα που την απειλούσε, ενώ πίσω από μια κλειδωμένη πόρτα ένα κορίτσι και μια γριά παρακολουθούσαν με αγωνία τη σκηνή. Δεν ήξερα ούτε ποιοί ήταν αυτοί, ούτε σε ποιά εποχή ζούσαν. Πάντως ο σπόρος έπεσε και σιγά σιγά έβγαλε ρίζες και έγινε δέντρο που απειλούσε να με πνίξει αν δεν προχωρούσα στο γράψιμο..

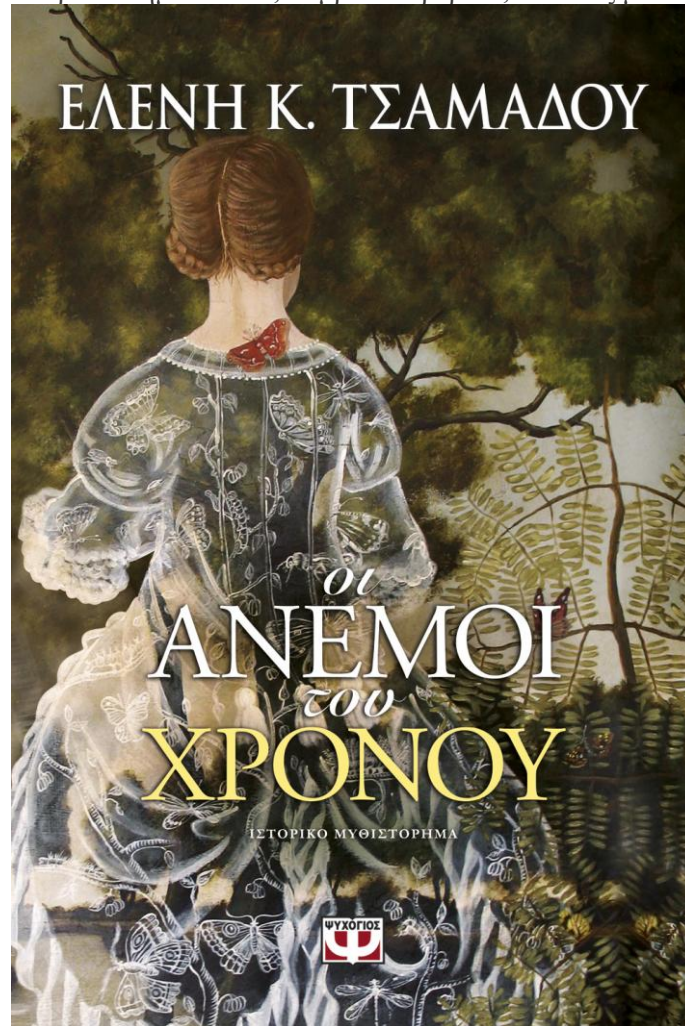

-Γιατί επιλέξατε την εποχή του Βυζαντίου ως χρονικό πλαίσιο της ιστορίας του μεγαλύτερου μέρους του μυθιστορηματός σας; Και γιατί το 1999 ως το πλαίσιο του υπόλοιπου μισού του βιβλίου;

-Πάντα με γοήτευε και με συγκινούσε αυτή η εποχή της φθοράς και παρακμής της Βυζαντινής αυτοκρατορίας περισσότερο από την λαμπρή εποχή της δόξας. Ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος και ο Βησσαρίων είναι δύο προσωπικότητες που θαύμαζα πάντα. Ο ένας αγωνιζόταν ένα μάταιο αγώνα γιατί ένοιωθε πως δεν είχε το δικαίωμα να προδώσει αυτό που του είχε δοθεί ως ιερή παρακαταθήκη. Την Κωνσταντινούπολη ως Ιδέα και φάρο της χριστιανοσύνης. Και τον Βησσαρίωνα για την αγωνία του να μην υποδουλωθεί η πατρίδα του σε γένος κατώτερο και χαθεί η ψυχή του ελληνικού γένους. Φοβόταν να μη καταντήσουν οι Έλληνες ως οι είλωτες στην αρχαιότητα, όπως εξομολογήθηκε ο ίδιος σε ένα φίλο του, όταν δώρισε την τεράστια και τόσο σημαντική βιβλιοθήκη του στη Βενετία, αφού πια δεν υπήρχε Κωνσταντινούπολη. Άφησε και αυτός παρακαταθήκη χάριν των επερχομένων γενεών όσα βιβλία με κόπο χρόνια μάζευε, όταν πια είχε καταστεί αδύνατον να οργανώσει σταυροφορίες όπως τρεις φορές προσπάθησε, για την απελευθέρωση της πατρίδας.

Το 1999 το διάλεξα γιατί αν θυμάστε την εποχή εκείνη είχαν γίνει πολλές συζητήσεις για το τι σήμαινε το τέλος της χιλιετίας και τους φόβους των ασχολουμένων με την τεχνολογία για την κατάρρευση των ηλεκτρονικών συστημάτων. Και αυτή η χρονολογία λοιπόν κατά

κάποιον τρόπο σηματοδοτεί, συμβατικά βέβαια, το τέλος μια εποχής.

-Πώς αποκτούν «ελληνική συνείδηση» οι Βυζαντινοί; Ποια θέση έχει το θέμα της ταυτότητας στους ήρωες του βιβλίου;

-Κυρίως μέσω της παιδείας. Ποτέ δεν έπαψαν στο Βυζάντιο να μελετούν την αρχαία ελληνική γραμματεία. Και παρ' όλο που αυτοαποκαλούνταν οι Βυζαντινοί «Ρωμαίοι», εντούτοις ούτε λατινικά γνώριζαν μια και είχε εγκαταλειφθεί πολύ νωρίς η λατινική γλώσσα, ούτε ρωμαϊκή ιστορία, ούτε ένιωθαν συγγένεια με τη Δύση και τους Λατίνους. Ο Πλήθων εξέφρασε αυτό που πίστευαν οι περισσότεροι και ιδίως οι μορφωμένοι : «Είμαστε Έλληνες το γένος, όπως μαρτυρεί, το ήθος, η γλώσσα και η παιδεία μας».

Οι ήρωές μου, η Ανέζα κυρίως, έχει πρόβλημα ταυτότητας, είναι μισή ή κάτι περισσότερο Ελληνίδα, από τη μητέρα της και Φράγκα από τον πατέρα της, όπως όμως της εξηγεί ο Βησσαρίων όταν του εμπιστεύεται την αγωνία της, δεν έχει τόση σημασία το αίμα που κουβαλάς, αλλά το πού αισθάνεσαι εσύ πως ανήκεις. Πώς σκέφτεσαι και πώς εκφράζεσαι καλύτερα με ποιούς νιώθεις συγγένεια, με τους Φράγκους ή με τους Έλληνες;

-Ένα μεγάλο μέρος των χαρακτήρων σας είναι ιστορικά πρόσωπα. Πώς αντλήσατε το υλικό σας; Πόσο δύσκολο ήταν να μετουσιωθεί όλο αυτό σε ένα βιβλίο;

-Πολύ δύσκολο. Προσπάθησα, όσο γινόταν, να τους γνωρίσω, μέσα από τα γραπτά κάποιων από αυτούς, όπως του Βησσαρίωνος ο επιστολές, και από μαρτυρίες άλλων, όπως του Φραντζί για τον Κωνσταντίνο Παλαιολόγο. Μικρές λεπτομέρειες. Όταν γελάει ο Κωνσταντίνος και λέει στον Φραντζί να μην ανησυχεί και ότι η γυναίκα του δεν θα τον

εγκαταλείπει επειδή ταξιδεύει και λείπει συχνά, ή όταν εξοργίζεται με τον Νοταρά, μου τον κάνουν οικείο, χωρίς το φωτοστέφανο του ήρωα και μάρτυρα. Το ίδιο και ο Βησσαρίων όταν γράφει σε απλή γλώσσα, σχεδόν σημερινή και δίνει συμβουλές για τα «αυθεντόπουλα» τα ορφανά του Θωμά Παλαιολόγου και λέει να «να μη χασκώσει» στην εκκλησία, δεν είναι απλώς ένας σοφός ιερωμένος, αλλά ένας άνθρωπος που αγωνιά και φροντίζει παιδιά που κουβαλούν, ίσως και χωρίς να το ξέρουν μια βαριά κληρονομιά στους ώμους τους.

-Γιατί η περίοδος του Βυζαντίου δεν είναι τόσο προβεβλημένη στην Ιστορία, σε σχέση με άλλες περιόδους;

-Βρίσκετε; Εγώ θα έλεγα πως τα τελευταία χρόνια η μελέτη του Βυζαντίου έχει γνωρίσει άνθηση. Ο σερ Στήβεν Ράνσιμαν για παράδειγμα έχει ασχοληθεί ιδιαίτερα με το Βυζάντιο. Παλαιότερα βέβαια, χάρη στον Γίββωνα, και ακόμη πιο παλιά χάρη στο Λουιτπράνδο, το Βυζάντιο είχε συκοφαντηθεί ως μια σκοτεινή περίοδος της Ιστορίας γεμάτη δολοπλοκίες και εγκλήματα αποτρόπαια, Ό,τι είχε να δείξει σε τέχνη και πολιτισμό είχε παραγνωριστεί. Ευτυχώς σήμερα η εικόνα συνεχώς αλλάζει προς το καλύτερο.

-Στην αρχή του βιβλίου ο δικηγόρος που ζει στο σήμερα δυσκολεύεται να πιστέψει την αφήγηση μιας καλόγριας για μια υπόθεσης εξαφάνισης που εκτυλίσσεται περίπου μισή χιλιετία πριν. Πώς μπλέκεται η κβαντική στο βιβλίο και πόσο μπορεί να την κατανοήσει ο μέσος πολίτης;

-Η κβαντική φυσική είναι πολύ δύσκολη για τον μη ειδικό. Γι' αυτό και εγώ, που ομολογώ άκρες μέσες έχω καταλάβει, δεν εμβαθύνω στο θέμα. Ένα παιχνίδι του νου είναι και δε νομίζω πως ο μέσος αναγνώστης θα δυσκολευτεί. Άλλωστε δεν έγραψα μυθιστόρημα επιστημονικής φαντασίας. Κάποιους προβληματισμούς μόνον βάζω, σκέψεις που όλοι μπορεί να έχουμε κάνει. Ποιός παραδείγματος χάριν δεν θα είχε ευχηθεί να μπορούσε να γυρίσει το χρόνο πίσω και ν' αλλάξει κάποιες αποφάσεις ή πράξεις του; Αυτό λέει και η καλόγρια στον δικηγόρο ζητώντας του να την αφήσει να του διηγηθεί την ιστορία της. Το αν θα τον πείσει ή όχι το αν θα τη βοηθήσει αυτός ή όχι δεν έχει να κάνει με τη κβαντική, αλλά με τις ανθρώπινες σχέσεις.